

ezen esetekben sem a római jogi értelemben vett megtévesztés, sem fenyegetés nem forog fenn, avagy bizonyítani nem lehet. Azt, hogy aki előnyt szerzett, körülötte volt mindig az áldozatnak, hogy távol tartott tőle szakszerű tanácsadó, rokonokat, avagy azt, hogy bizalommal volt az áldozat, azt ugyan lehet. Amde ezek a körülmények még a római uralkodó tan szerint, de még inkább a hazai gyakorlat szerint, elégtelenek a megtévesztés vagy fenyegetés igazolására, és igaz is, hogy csak az *életismeret* világánál kapják meg igazi értelmöket, amit pedig figyelembe nem vesznek (Králik, l. c. p. 4—5.).

Mindenképen tehát csak helyeselni lehet, hogy az 1928. évi javaslat egyezően az 1913. évi javaslattal, az említett körülményeket igenis figyelembe veszi. Ezzel pedig, mint már fent említettük, nem reformot statuál, hanem csak visszatér a már régi jogunkban ismeretes tisztességtelen befolyásolás fogalmához. De mivel ezen fogalom bírói gyakorlatunkból az idők folyamán teljesen in desuetudinem abíit, kívánatos volna, hogy a törvényhozó direktívát adjon a bíróságnak arra nézve, hogy mit kell a tisztességtelen befolyásolás alatt értenie. E célból az 1928. évi javaslat 977. §-ának második bekezdésében ezen szavak: „vagy a nála elfoglalt bizalmi állását” kihagyandók volnának, a második bekezdés után pedig következő harmadik bekezdést kellene felvenni:

„Semmis a szerződés akkor is, ha a megegyezés tisztességtelen befolyásolás által lett előidézve.

Tisztességtelen befolyásolás forog fenn:

1. ha egy személy, akiben más személy megbízik vagy aki felette valóságos vagy látható befolyást gyakorol, e bizalmat vagy tekintélyt arra használja, hogy a másiktól előnyöket eszközöljön ki, melyeket ezen bizalom és tekintély nélkül ki nem eszközölhetett volna;

2. ha egy személlyel, akinek értelme aggkor, lelki vagy testi betegség által meg van gyengülve, úgy bánnak, hogy beleegyezését adja olyasmíhez, amihez ezen bánásmód nélkül nem járult volna, noha ez a bánásmód nem emelkedik a kényszerig.”

Az utolsóelőtti, most már negyedik bekezdés elejét így kellene szövegezni: „Az 1., 2. és 3. bekezdés eseteiben”, az 1716., 1953. és 2069. §§-okban pedig a „tisztességtelen befolyásolással” szavak után zárjelben utlni kellene a 977. §-ra.

Dr. Schwartz Izidor.

Nem vagyoni kártérítési igények halmazata. Egy vidéki városban egy meggyilkolt ember holttestét találják meg és bizonyos gyanúokok alapján a gyilkossággal egy ottani ékszerészegédet gyanúsítanak. A napilapok megírják az esetet és közlik, hogy a gyilkossággal kit gyanúsítanak. A hatóság körözi a gyanúsítottat, letartóztatják, mire a napilapok erről azzal adnak hírt, hogy a gyanúsított beismerte a gyilkosságot, egyúttal közlik a fényképét is. Néhány nap mulva kiderül, hogy a gyanúsított ártatlan, semmi köze a gyilkossághoz, nem is volt a bűncselekmény elkövetése napján a városban és sohasem ismerte be a gyilkosságot.

Magánjogi minősítés szempontjából felmerülhet a kérdés, hogy tekintettel arra, hogy a gyanúsított személyiségi jogában a cikkek közzététele által, de azonkívül külön a fényképének beleegyezése nélküli közzétételével is sérelmet szenvedett, őt két külön nem vagyoni kártérítési igény illeti meg, vagy pedig az egyik igény a másikat magába olvasztja. Elméleti szempontból a döntés nézetem szerint kétségtelen. Hogy valaki egy jogsérelem alapján követelhet nem vagyoni kártérítést, az nem a kártérítési jogalap, hanem az összecszerűség kérdése, épen úgy, mint az a körülmény, hogy valaki csak tényleges kárát, vagy elmaradt hasznát is követelheti-e és feltételez egy kártérítési jogcímet. Azért a Magánjogi Törvénykönyv javaslata helyesen a kötelmi jog általános részében „Kártérítés” cím alatt csak a kártérítés összecszerűségének általános szabályait tárgyalja, mivel a kártérítés alapjául szolgáló jogcímek a kötelmi jog különös részében, de a magánjog egész területén vannak szórva. A „Kártérítés” fejezet első szakasza, az 1111. §. azért helyesen így kezd: „Aki kártérítésre van kötelezve . . .”, vagyis e fejezet rendelkezéseinek alkalmazása már feltételezi, hogy valamely a magánjog különböző területein szabályozott jogalapon a kártérítési igény meg legyen alapítva.

Már most kétségtelen, hogy a fent előadott eset sértettje kétféle személyiségi jogában szenvedett sérelmet, a cikkek által, melyek részben valótlán közzétartalmazzák, a becsületében és arcképének beleegyezése nélkül és ilyen megszegénytető összecszerűségben való közzététele által a képmás személyiségi jogában, mely jogot tételes törvényünk nem egészen helyesen a szerzői jogi törvényben, mint szerzői jogot szabályoz és nem is az ábrázoltról, hanem megrendelőről beszél és csak a gyakorlat terjesztette ki a védelmet az ábrázolt személyre, ha nem is ő a megrendelő. (1921: LIV. t.-c. 64. §.). Ugyancsak a gyakorlat mondta ki, hogy e szakasz a képmáshoz való személyiségi jogot oltalmazza és így a Mt. 107—109. §-a alá is esik. Mivel tehát két személyiségi jog szenvedett sérelmet, a becsület és a képmás joga és a bírói gyakorlat szerint a személyiségi jogok e megsértése esetén nemcsak anyagi, hanem nem vagyoni kártérítés is jár, két kártérítési jogalap van, tehát mindegyik után követelhető nem vagyoni kártérítés, amennyiben az a személyiségi jog-sértéssel okozati összecszerűségben van. Gyakorlatilag azért nehezebb a megoldás, mert a nem vagyoni kár összege a sérelem nagyságához arányosítva bírói belátástól függ, mivel konkrét számszerű adatokkal a nem vagyoni kár nagysága fel nem mérhető. Annál nehezebb tehát megállapítani, milyen nem vagyoni kár merült fel a cikkek tartalmának megszegénytető, sértő voltával és mennyi az arckép jogosulatlan közzétételevel, különösen figyelembe véve azt a körülményt, hogy az arckép jogosulatlan közzététele okozott erkölcsi kár legnagyobb része épen az által merült fel, hogy a cikkekben foglalt gyanúsításokkal kapcsolatban és mintegy a közlemények illusztrációjaként jelent meg. Ha tehát a becsület sérelme már bizonyos nem vagyoni kárösszeg megítéltetett, az arckép közzététele felmerült többletkár már igen csekély és így a halmazat a kártérítés ösz-

szegszerűségére van befolyással a második igény esetén, de ez nem változtat azon, hogy a második sérelem alapján bármilyen csekély és jelképes nem vagyoni kár még is külön megítélendő.

Ami már most a személyiségi jogsértés anyagi kérdését illeti, e lap hasábjain már más alkalommal említettem,¹⁾ hogy a személyiségi jog terjedelmének elbírálásánál kialakult irányító tételek hiányában mindig az egyéni autonómia, másrészt pedig a közérdek szembenálló szempontjait kell a mérlegre tenni és eldönteni, hol vannak a személyiségi jog terjedelmének határai és hol nyulhat bele a közérdek címén a magánjog vagy a közjog más tétele a személyiségi jog által védett területre. A szabadságjogokat és az egyéni autonómiát, a személyiség értékét elismerő jogrendszerben az általános elv csak az lehet, hogy az egyéni autonómia, a személyiségi jog korlátozása csak ott engedhető meg, ahol súlyosabb közérdek áll szemben. Természetesen az érdekek súlyának mérlegelése helyenként, koronként változik és így a közfelfogás mindenkori hullámszáásával a személyiségi jog védelmének határai és közérdekű korlátai is állandóan mozgásban vannak. Kívánatos lenne, hogy a joggyakorlat körében mégis néhány elvi fontosságú és viszonylag állandó alaptétel alakulna ki. A konkrét kérdésben feltétlenül fennforog a személyiségi jog sérelme a lapok által megírt arra a valótlan állításra nézve, hogy a bűnvádi eljárás gyanúsítottja a gyilkosságot beismerte, mert valótlan állítás sajtó útján való terjesztése nemcsak a személyiségi jogot, hanem a közérdeket is sérti. (L. szándékosság esetén az 1914. évi XIV. t.-c. 24. §-ának 7. pontjában körülírt vétséget.) Az ellenkező érdekek mérlegelésével eldöntendő elvi kérdés, forog-e fenn a személyiségi jog, a becsület megsértése, ha a nyomozati stádiumban a sajtó a tiltott közlés alá nem eső egyéni információ alapján az ügy állásáról, a gyanúsított elleni gyanúokról hírt ad? Itt az egyik oldalon áll a személyiségi jogi érdekek, hogy becsületében ne hurcoltassék meg az, kinek bűnössége még megállapítva nincs, sőt az eljárás előzetes volta folytán csak tapogatózó gyanúokok szólnak ellene, már pedig az ilyen meghurcoltatás, még ha ártatlansága kiderül is, tapasztalat szerint neki erkölcsi kárt eredményezhet, érvényesülését megnehezíti, neki ségyent és fájdalomt okoz. A másik oldalon mérlegelendő közérdekű szempontok: 1. a nyilvánosság érdeke, hogy minden jelentősebb történésről értesüljön, ami nem a kíváncsiság kielégítésének jogát jelenti, hanem a nyilvános ellenőrzés, bírálat és esetleges, a megjavításra irányuló gondolatok, tervek lehetőségét, 2. a nyomozás sikerének a nyilvánosság és a közönség közreműködése melletti előmozdítását. Véleményem szerint a közérdekű szempontok nem olyan lényegesek és másképen is kielégíthetők, úgyhogy a személyiségi jog korlátozása nem jogosult és így még a valóságnak megfelelő ilyen sajtóközlemények által is meg van sértve a személyiség joga, amennyiben természetesen a sajtóközlemények tartalma a személyiség jog megsértésének tekintendő

¹⁾ Polg. Jog 1931. évf. 270. old. A személyiség védelme és a kritika joga.

és annak folytán a sértettnek vagyoni vagy nem vagyoni kára tényleg felmerült. Ugyanis a nyilvánosság szempontja kielégítést találhat a mi bűnvádi eljárás jogunk szerint, ha az ügy tényleg komoly lesz és főtárgyalási stádiumba jut és esetleges megszüntetés esetén még mindig megvan a perújítás lehetősége. A nyilvánosság ugyan előmozdíthatja egy-egy bűncselekmény esetén a nyomozást, de ez nem elég súlyos érdek, mikor a nyomozás sikere érdekében az egész államhatalom gépezete áll a hatóságok rendelkezésére. Ugyanez indokolja egy másik személyiségi jog körében, a vádlott titokjogának elismerését a védővel közölt tényekre nézve, habár azok esetleg a vádlott vagy mások bűnösségére döntő bizonyítékot szolgáltatathatnának.

Lényegileg ugyanezek az érdekek állanak szemben az arckép közzététele esetén azzal a változtatással, hogy itt a nyilvánossági érdek igen gyenge, a nyomozás sikerénél pedig a gyanúsított felismerésének szélesebb lehetősége lép. Összegezve tehát fejtegetésemet, az ismertetett esetben úgy a becsület mint a képmás személyiségi jogának megsértése fennforog és mindkét jogalapon a vele okozati összefüggésben lévő vagyoni és nem vagyoni kár megtérítése követelhető. *Ifj. Dr. Szigeti László.*

A versenytörvény szerinti kártérítés önállósága. A Polgári Jog 1929. évi 1. számában beszámoltam a Kúria I-es büntető tanácsának ítéletéről, amely magánjogi gyakorlatunk határozatlan-ságával szemben teljes tisztasággal mondotta ki azt az elvet, hogy a sajtótörvény 39. §-a szerinti nem vagyoni kárért járó pénzbeli elégtétel nemcsak járuléka a vagyoni kár megtérítéséhez való igénynek, hanem ettől függetlenül és önállóan is érvényesíthető jog. Ezzel ellentétben a versenytörvény gyakorlatában erősen tartotta magát az a felfogás, hogy a sértett versenytárs kárigénye csupán az abbanahagyási igény járuléka. Ennek a felfogásnak gyakorlati következként a perköltség megszabásánál a kártérítési igény figyelmen kívül maradt, a kártérítésben marasztaló elsőbírói ítélet alapján pedig az alperes felebezése esetén sem volt helye biztosítási végrehajtásnak. A budapesti kir. ítéletábla ugyan a biztosítási végrehajtás kérdésében legújabbán a végrehajtás elrendelése mellett döntött és ezzel a járulékosági elvet feladta. Örvedetesen kell megállapítani, hogy a Kúria P. IV. 4660/1933. sz. végitélete teljes elvi élességgel szakít azzal a legtöbbször nyíltan kifejezésre nem jutott, de lappangó felfogással, amely a kárkövetelést az abbanahagyási igény járulékanak tekintette. A Kúria szerint „a kártérítési kötelezettség a tiltott versenyselekményből származik, a kártérítési követelés, amint ez a Tvt. 1., 35. és 37. §-ainak egybevetéséből is nyilvánvaló — nem járuléka az abbanahagyási követelésnek, hanem önálló követelés, amelynek előfeltételeit a törvény külön megállapítja.” A Kúriának ez a döntése határozott állásfoglalásával haladást jelent és remélhető, hogy mindazon részletkérdésekben, ideértve a perköltség összezszerűségének kérdését is, amelyekben a járulékoság kérdése szerepet játszott, a gyakorlat az egész vonalon a helyes mederbe fog kerülni.

B. S.